

Ilaqutariit qitiutillugit

KNUD JOSEFSEN

Ilaqutariit inuiaqatigiinni aallaaviupput pingaarnarpaat. Ilaqutariinni toqqissimalluni inuuneqarneq inuiaqatigiit pitsaasumik ineriartornissaannut tunngaviuvoq. Taamaattumik naalakkersuisut aalajangerpaat ilaqutariissuseq immikkut sammeneqassasoq ilaqutariinnut ukiorititaasut ukiut qulit ingerlaneranni. Ilaqutariinnut ukiorititaasut ukiut qulit maannamit aallartippat ukiut 2014-ip tungaanut ingerlanneqassallutik.

Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu naalakkersuisutut pingaartippa ila-

qutariinnut ukiorititaasut ukiut qulit tigussaasumik aallartinneqassasut, taamaattumik suliniutinik ataani allasimasunik aallartitsiniarpunga ilaqutariit pillugit siunniukkusutat tamakkiernerusut siunissarlu ungasinnerusoq isigalugu ataatsimoorluta oqaasertalersinnaaniassagatsigu.

Suliniutit pingasut ukuuput

- Nunat tamalaat akornanni utoqqarnut ullorititap malunnartinnissaa
- Inooqataasut akisussaqaataaneq – suliffeqarfik assigiinngitsunik piginnaasalinnik inissaqartitsisoq pillugu ulloq ataaseq sammisaqaqatigiinnissaq, kiisalu

- Meeqqat ilaqutariillu sullinneqarne-ranni oqartussaaffiit peqataaffigisaannik oqaloqatigiilluni isumasioqatigiinnissaq.

Suliniutit pingasut aallaavigalugit ingerlariaqqinnissatinnut tunngavissagut peqatigiilluta inississavagut. Ukiuni aggersuni qulini ilaqutariit atugaa-sa malunnartumik pitsanngoriaate-qarnissaat anguniarlugu naalakkersuisut suleqataajumapput.

Suleqatigiinnissamut qilanaarpunga. Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu naalakkersuisoq. Asii Chemnitz Narup

Ilaqutariit qitiutillugit · Fokus på familien

Fokus på familien

Familien er den vigtigste base i vort samfund. Et trykt familieliv er forudsætningen for en positiv udvikling af hele samfundet. Landsstyret vil derfor sætte fokus på familien gennem et familie 10-år. Familie 10-året starter nu og kommer til at køre indtil år 2014.

Som Landsstyremedlem for Familie og Sundhed er det mig magtpåliggende at gå meget konkret til værks omkring Familie 10-året. Derfor har jeg sat følgende initiativer i gang, så vi sammen kan formulere en helhedsorienteret og langsigtet familiepolitik.

De tre initiativer er

- En markering af FNs internationale ældredag
- En temadag med overskriften Socialt Medansvar – Det Rummelige Arbejdsmarked
- Et dialog-seminar om det tværfaglige samarbejde om børn og familier.

Med afsæt i disse tre initiativer vil vi finde en fælles platform at bygge videre på. Og de næste ti år vil Landsstyret gøre sit til, at familiernes levevilkår bliver mærkbart forbedrede. Jeg ser frem til dette samarbejde. Landsstyremedlem for familie og sundhed. Asii Chemnitz Narup.

Meeqqat ilaqutariinnerlu oqaluuseralugit

Meeqqat ilaqutariillu pillugit pisortatigoortumik sullissillutik suleqatigiittut Naalakkersuisup Asii Chemnitz Narup-ip sapaatip akunnerani 47-mi isumasioqatigiissitsiniarpai. Inunnik isumagininnermut, peqqinnissaqarfik, ilinniartitaanermullu isumaginnit-toqarfiit meeqqat ilaqutariillu pillugit sullissinerat oqaluuserineqarnerunissaa siunertaavoq.

Kommunini inunnik isumaginnit-toqarfinni atorfillit, meeqqerivinni sulusut, ilinniartitsisut aamma peqqinnissaqarfinni sulusut meerarpassuit ilaqutariippasuillu ulluinnarni attaveqarfigisarpaat. Taakku alaatsinaallurput pisortatigoortumillu sullissinerup qanoq pitsanngorsaavigineqar-

sinnaansoq ilisimaaralugulu.

Isumasioqatigiinnissaq siunissamut sammisuuvoq; ineriartortitsinissamut periarfissat suusut, kiisalu piviusunngortitsinissamut tunngaviusut suunerinik tikkuussisoqassaaq.

Ilaqutariissutsip isigineqarnera ileqqorissaarnermullu tunngasut ersarissinneqassapput, meeqqanik ilaqutariinnillu pisortatigoortumik attaveqartarnermi siunissami sullissiner-mi tunngavineqarsinnaaqqullugit, kiisalu ilaqutariinnik sullissinerup ineriartortinneqatigiinnissaa nutarterneqarnissaa innersuussutit tigussasut aallaavigalugit oqaasertalerneqassapput

Dialog om børn og familier

Landsstyremedlem Asii Chemnitz Narup holder i uge 47 et dialogseminar om det tværfaglige samarbejde om børn og familier.

Formålet er at få mere dialog mellem socialektoren, sundhedssektoren og uddannelsessektoren om børn og familier.

Ansatte i kommunernes socialforvaltninger, daginstitutioner, skoler og sundhedsvæsenet har til daglig kontakt med rigtig mange børn og familier. De har fingeren på pulsen og ved hvordan det offentlige indsats kan gøres endnu bedre.

Perspektivet for dialogseminaret er fremadrettet; der skal peges på udviklingsmuligheder og forudsætninger for implementering. Der skal formuleres familiesyn og etiske grundsætninger. De skal være det fælles afsæt i det offentlige kontakt med børnefamilierne og i samarbejdet faggrupperne imellem.

Der skal også formuleres konkrete anbefalinger til at videreudvikle og forny det tværfaglige samarbejde om familien.

Ilaqutariit sammillugit

Ilaqutariit ukiuni aggersuni qulini sammineqasasut naalakkersuisut aalajangerpaat imatut qulequtserlugu Ilaqutariinnut ukiorititat ukiut qulit. Sammitinniakkat aammalu suliniutit suut pingaartinneqassanersut pillugit innuttaasut aqqusinerni naapitavut isumasiorpavut.

Claus Christoffersen

30-nik ukiulik. Tuniniaasooq. Inooqateqarpoq ataatsimillu meeraqarluni.

Meeqqanik sumiginnaaneq aamma imigassaq aalakoornartortalik pillugit politikki sammisariaqarput. Isumaga naapertorlugu taakku imminnut atalluinnarput. Pissutsit ingasappallaalersimasut paasisariaqalerparput. Sverige-mi aaqquissuussisimaneranut assingusumik pilersitsisariaqarpugut, assersuutigalugu inuit aalakoortutik persuttaasimasut pisiniafinni imigassanik pisisinnaajunnaartillugit. Imaassinnaavoq immiornernik aanngiortumillu tuniniaasarnernik kinguneqartoq. Kisianni inuiaqatigiinni aningaasartuutaannut sanilliullugit tamanna akikinnerusaaq.

Hans aamma Kathrine Lyng

74-nik aamma 75-inik ukiullit. Tallimanik meeraqarput.

Utoqqarnut periarfissat amerlaneruasariaqarput. Meeqqavut angerlarsimaffitsinnit nooreerput taamaattumik marluinnaatilluta uagut atukkavut aallaavigavut. Marluulluni utoqqaliner-siuteqarluni siullertut aningaasat amerlavallaanngitsut inuussutigisariaqartut malunnartarpoq. Oqartoqarsinnaavoq utoqqaliner-siat ulluinnarni piasariaqartitatsinnut naammattut, kisianni nalliuttorsiortoqassatillugu, imaluunniit aallarluta angalaarniarutta imaluunniit pequtaarniarutta taava ajornakusuulertarpoq. Isumaqarpugut utoqqaat angalanissamat kangerlumulluunniit angalaarnissamat allanulluunniit peqataaffigerusutatsinnut tapiiffigitinnissamat periarfissat amerlaneruasariaqartut. kiisami piffissaqalerpugut

ilorrisimaarnissamat, tassalu akissaqarnata. Tamanna ajuusaarnarpoq.

Lone Kokholm

44-nik ukiulik. Ilinniartitsisoq. Ueqarpoq marlunnillu meeraqarluni.

Isumaqarpunga inuusuttorpasuit siusippallaammik akulikippallaammillu kimittuunik imigassartortalersartut. Sapaatit akunnerisa naanerini tamatigit fiisteriartartut assigiinngitsunillu atoqateqartarniartartut amerlaqaat. Inuusuttuunnerminni sikaretsinik hash-imillu misiliinissaminnut periarfissaqalereertarput. Ilaanni ima aalakuulertigisarsimapput allaat aqaguani eqqaamasaqarsinnaanat. Paannerit annersaannerillu ajornanngippallaammik pilersinneqartarput, atornerluinermilu aallartiaarneq qanoq iliuseqarfiginissaat ilaqutariippassuarni nalornissutigineqartarluni.

Fokus på familien

Hjemmestyret har valgt at sætte fokus på familien de næste 10 år, og kalder det Familie 10-året. Vi har spurgt folk på gaden hvad de synes om initiativet og hvad de mener der skal sættes fokus på.

Claus Christoffersen

30 år. Sælger. Samboende og et barn.

Omsorgssvigt og alkoholpolitik, børder sættes fokus på. For de to ting hører efter min mening uløseligt sammen. Det er på tide vi erkender at det er gået for vidt. Vi bliver nødt til at indføre et eller andet system a lá Sveriges systembolaget, hvor folk, der for eksempel har begået vold under alkoholpåvirkning, ikke har fri adgang til alkohol. Det kan godt være at det vil resultere i hjemmebrænderi og hæleri, men set i forhold til de udgifter samfundet i dag har som følge af alkoholmisbrug, er det en lille pris at betale.

Hans og Kathrine Lyng

74 og 75 år. Pensionerede. Har fem voksne børn

Der skal være flere muligheder for ældre. Vores børn er flyttet hjemmefra og vi er kun to, så vi kan kun tage udgangspunkt i vores egen situation. Som to på pension er det første der falder os ind, at der i hvert fald ikke er for mange penge at gøre godt med. Man kan sige, at pensionen rækker til det daglige, men hvis vi for eksempel skal holde fest, ud at rejse eller købe nye møbler så begynder det at knibe. Vi synes det vil være godt, hvis ældre mennesker kunne få flere muligheder for at modtage midler til rejser, ture ind i

fjorden og andre arrangementer. Som pensionerede har vi endelig tid til at nyde livet og så er der faktisk ikke penge til noget. Det er lidt ærgerligt.

Lone Kokholm

44 år. Folkeskolelærer. Gift og har to børn.

Jeg synes mange unge begynder at drikke tidligt og ofte for meget. Mange går til fester hver weekend og "scorer" til højre og venstre. De får tidligt mulighed for at ryge cigaretter og hash. De bliver nogle gange så påvirkede, at de ikke kan huske noget næste dag. Slåskampe og tilfældig vold opstår nemt. Mange familier

Inuusuttut taakku angajoqqaaminit tapersorneqarnissaminnut amigaa-teqarput immaqaluunniit angajoqqaaminit soqutigineqanngillat. Imaassin-naavoq angajoqqaat namminneq tun-gavissaaleqisut meeqqaminnut a-ngojoqqaajunissaminnut.

Bobo Rasmussen

35-inik ukiulik. Isaruaarniaq. Aappa-qarpoq.

Meeqqat atuarfianni atuartut mas-sakkut siunissamilu periarfissaat suu-nersut ersarinnerusumik inuiaqatigi-innit pingaartillugit ersersinniarneqar-tariaqarput. Inuusuttut piumaffigisari-aqarput suliakkerneqartariaqarlutillu siunissamut nalorninartorsiorfigine-qarsinnaasumut piareersarlugit, as-sersuutigalugu illoqarfimmut nuna-mulluunniit allamut nuuttariaqalerunik ilinniarnissartik pissutigalugu. Paasi-

tinneqartariaqarput iliuusaat pingaa-ruteqartuusut, assoroornarpallu imaa-liallaannaq anaanaminnut angerlaan-narsinnaanatik. Inuusuttummi inuia-qatigiit pingitsoorsinnaanngilai.

Ajornartorsiutit taamaattut sammi-neqanngippata siunissaq ungasinne-rusoq isigalugu annilaangatigineqar-sinnaavoq "qaraannaasut" nuna man-na qimakkaat, angajoqqaat ilinnia-gaqqortuut meeqqatik pitsaanerusu-nik periarfissarsiorumallugit. Taa-maattumik Namminersornerullutik Oqartussat ilaqutariit samminialeraat iluarivara.

Mathias Mathiassen

48-nik ukiulik. Maskiinalerisoq. Nulia-qarpoq pingasunillu meeraqarpoq.

Suut samminerusariaqarnersut naatumik oqaatigineqarsinnaavoq: Meeqqat inusuttullu atugaat. Taak-

kuupput siunissavut. Ullumi killiffik kisiat sammigutsigu inuusuttunillu siuarsaanata, taava siunissaqanngila-gut. Atukkat periarfissallu pitsaaner-paat inuusuttunit pigineqartariaqar-put.

Paarma Skifte

18-nik ukiulik. Ilinniarnertuunngorniaq.

Meeqqat sumiginnagaasut sammi-neqartariaqartut isumaqarpunga. Angajoqqaat angajoqqaajulluni sunik pisussaaffiliinersoq ilinniartariaqar-paat. Angajoqqaat immikkut pikkoris-sartinneqartalerneerat isumassarsialat-siaavoq. Ullumikkut inuusuttut akor-nanni persuttaanneq atugaasorujus-suuvoq – inuusuttut amerlasuut ka-mannertik persuttaanermik takutittar-paat allatut qanoq takutissallugu ilik-karsimannnginnamikku. Persuttaasar-neq ilaqqat iluanni annerusumik ilik-

karneqartarpoq, oqartoqartarlunilu persuttaaneq persuttaanerunermut aqquataasartoq. Taamaattumik ilaquta-riit iluanni ileqqusut pingaaruteqa-qaat.

Imaattariaqaraluarpoq angajoqqaat periaaserisartakkaminnut akisussaa-tinneqartut. Assersuutigalugu anga-joqqaat meeqqaminnik sumiginnaasut kiinarsinnissaat periarfissaasariaqar-poq. Angajoqqaat meeqqaminnik su-miginnaasut ingerlaannartumik kingu-neqartitsiffiusariaqarpoq. Angajoqqaat akisussaaffimmik annertuumik tigum-miarput tamannalu tamanit paasisari-aqarpoq.

Oqaasertai assitaallu: Ivalu Risager.

I l a q u t a r i i t   q i t i u t i l l u g i t   ·   F o k u s   p å   f a m i l i e n

kan ikke håndtere dette begyndende misbrug. Disse unge mangler forældrestøtte eller måske aner forældrene ikke uråd. Måske har forældrene ikke forudsætninger for selv at være der for deres børn.

Bobo Rasmussen

35 år. Optiker. Samboende.

Samfundet bør, i form af institutioner og skoler lægge mere vægt på, at fremhæve de forskellige muligheder eleven har nu og senere i livet. De skal udfordres og stilles opgaver, der kan ruste dem til den omvæltning det kan være, at flytte til en anden by eller land for at tage en uddannelse. De skal have at vide, at

det er vigtigt det de gør og ikke, at de bare kan komme hjem til "mors skørter", hvis det bliver for hårdt. Det er dem samfundet afhænger af!

Hvis der ikke bliver taget hånd om det, vil man nok på lang sigt risikere en "hjerneflugt", hvor højt uddannede forældre tager ud af landet for at få bedre udviklingsmuligheder for deres børn.

Desuden synes jeg, at det er godt, at hjemmestyret vil fokusere mere på familien.

Mathias Mathiassen

48 år. Maskinsmed. Gift og har tre børn.

Med hensyn til hvad der bør sæt-

tes fokus på, kan det siges meget kort: Børn og unges vilkår.

Det er dem, der er vores fremtid. Hvis vi kun fokuserer på nutiden og ikke investerer i de unge, har vi ingen fremtid. De skal have de bedste vilkår og muligheder.

Paarma Skifte

18 år. GU-elev.

Jeg synes, at der skal sættes fokus på omsorgssvigtede børn. Forældre skal lære at være forældre. De forældrekurser man er begyndt på, er en rigtig god idé.

I dag er der meget vold blandt unge – mange har ikke lært at udtrykke deres vrede på anden måde

end med vold. Sådan noget kan næsten kun læres i familien, for man siger, at vold avler vold. Derfor er familiens normer meget vigtige.

Forældre skal kunne stilles til ansvar for deres handlinger. For eksempel bør det være muligt at konfrontere forældre med deres omsorgssvigt. Det skal have konsekvenser nu og her, hvis de lader deres børn i stikken. Forældre har et stort ansvar og det skal alle være klar over.

Tekst og foto: Ivalu Risager.

Utoqqaat ulluat

Naalakkersuisut isumaqarput utoqqaat inuiaqatigiinni isumalluutaasut pingaaruteqartut. Utoqqaat inuuner-mut tunngasuni ilisimassusaat, inu-nermi misilittagaat pingaartitaallu ili-simassallugit atorfissaqartippavut. Utoqqaat atugaasalu inuiaqatigiinni ersarilluarnissaat naalakkersuisunit kissaatigineqarpoq aammattaq ilisi-masat isummallu assigiinngitsut pigi-neqartut oqallisigineqarnissaat kiisalu kinguaariinnut tamanut saqqummiu-neqarnissaat pingaartineqarpoq.

Kinguaariit akornanni paaseqatigiin-neq ataqqeqatigiinnerlu naalakkersui-sunit siuarsagassatut isumaqarfigine-qarpoq.

Nunat tamalaat akornanni utoqqar-nut ulloritaasoq tassaavoq oktoberip aallaqqaataa. Ilaqutariinnermut Peq-qissutsimullu naalakkersuisup Asii Chemnitz Narup-ip utoqqaat kajumis-sarpari takorluukkatik siunissamullu kissaatitik allaasereqqullugit kinguaa-minnut pigisassatut tunniunneqarni-assammata. Utoqqaat allaaserisatik Ilaqutariinnermut pisortaqarfimmu nassiussinnaavaat.

Inooqataasut akisussaaqataaneq

Naalakkersuisup Asii Chemnitz Narup-ip Inooqataasut akisussaaqataaneq – Suliffeqarfik assigiinngitsunik pigi-naasalinnik inissaqartitsisoq qulequta-ralugu novembarip 2-aani sulisartut sulisitsisullu kattuffii, sulisitsisulu anginerit suleqatiserallugit qaaquai.

Taamatut ulloqartitsinerup siuner-taa tassaavoq inuit ataavartumik ima-luunniit sivikinnerusumik sulisinnaa-junnaartut – innarluutillit, utoqqaat, siusinnaarlutik utoqqalinersiuteqartut, pisortat ikiorsiisutaannik pisartaga-qartut, sammissallugit.

Inuit tamakkiisumik sulisinnaassu-seqanngitsut pitsaanerusunik periar-fissaqartinneqarnissaat tunaartaralu-gu suliffeqarfik assigiinngitsunik pi-ginnaasalinnik inissaqartitsinerusoq, ingerlatsivinni suliffeqarfinnilu sulisut oqaloqatigiissutiginnissaat ulloqartitsi-nermi siunertaavoq.

FNs Internationale Ældredag

Landsstyret anser de ældre borgere som en vigtig ressource i vort samfund. Vi har brug for ældres livsvisdom, livserfaringer og har brug for at kende ældres værdier.

Landsstyret ønsker, at ældre borgere skal være synlige i samfundslivet og i samfundsdebatten, ligesom det er vigtigt, at der sker en debat og formidling af viden og holdninger på tværs af generationerne. Landsstyret vil gerne fremme forståelsen og respekten mellem generationerne.

FNs Internationale Ældredag holdes hvert år den 1. oktober. Landsstyremedlem for Familie og Sundhed Asii Chemnitz Narup har i denne anledning opfordret ældre borgere til at skrive om deres drømme og ønsker for fremtiden og tilegne dem til børnebørnene. Ældre borgere kan sende deres beskrivelser til Familiedirektoratet.

Temadag om det sociale medansvar

Landsstyremedlem Asii Chemnitz Narup har inviteret lønmodtagernes og arbejdsgivernes organisationer til en temadag med overskriften Socialt Medansvar – Det Rummelige Arbejds-marked. Temadagen holdes den 2. november.

Formålet med dagen er at sætte fokus på borgere med midlertidig eller permanent nedsat arbejdsevne – handicappede, ældre, førtidspensionister og modtagere af offentlige hjælp.

Hensigten med temadagen er at igangsætte en dialog om at skabe et mere rummeligt arbejdsmarked, hvor virksomheder og arbejdspladser kan skabe gode arbejdsliv for mennesker med nedsat arbejdsevne.

Inuuneq asanninnerlu

Ilaqutariit ukiui qulit ilisarnaataanniip-poq uummat illup qalianik oqqiffilik uummammullu allamut attavilik. Ili-sarnaatip oqariartuutigaa inuuneq asanninnerlu angerlarsimaffimmi kia-laartitsisumi, isumassuiffiusumi, toq-qissisimanartumi, ataqqatigiiffiusumi, akaareqatigiiffiusumi ataqqeqatigiiffiu-sumilu pigineqartut. Ilisarnaatip ilu-saata ammasup takutippaa ataavar-neq nalorninartortalik. Ilaqutariit inuia-qatigiinni qitiulluinnarnerat ilisarnaatip ammasup takutippaa.

Ilisarnaat Naalagaaffiit Peqatigiit Nunarsuaq Tamakkerlugu Ilaqutariit 1994-imi Ukiuannut ilisarnaataavoq, Kalaallit Nunaanni aamma atornerqarluni. Ilisarnaat Catherine Littasey-Rollierimit ilusilersorneqarpoq.

Liv og kærlighed

Logoet for Familie 10-året består af et hjerte beskyttet af et tag og forbundet til et andet hjerte. Det symboliserer liv og kærlighed i et hjem, hvor der er varme, omsorg, tryghed, samhørighed, tolerance og respekt. Det åbne design illustrerer kontinuitet med et strejf af usikkerhed. Det afsluttende, åbne penselstrøg fuldender et abstrakt symbol, som illustrerer familien som samfundets byggesten.

Logoet blev anvendt i FN's Internationale Familieår 1994, - også i Grønland, og det er designet af Catherine Littasey-Rollier.

Tusagassiivik

Namminersornerullutik
Oqartussanit paasissutissat
Nyt fra Grønlands Hjemmestyre

Naqiterisitsisoq/Udgiver
Tusagassiivik · Grønlands
Hjemmestyes informationskontor
www.nanoq.gl, info@gh.gl
Postbox 1015, 3900 Nuuk

Aaqqissuisut/Redaktion
Paornánguaq Kleist (aaqqis./redaktør)
& Ole Bjarke Nielsen
(akisus./ansvarsh.)

Imai/Indhold
Ilaqutariinnermut Pisortaqarfik
Familiedirektoratet

Ilusilersuisoq/Layout
Tegnestuen Tita

Naqiterneqarfia/Tryk
Nunatta Naqiterivia
Sydgrønlands Bogtrykkeri

Siaruarternera/Distribution
Atuagagdliutini ilanngussatut/
Indstik i Atuagagdliutit

Akuttussusia/Frekvens
Qaammammut ataasiarluni/
En gang om måneden